

ارتباط خودکارآمدی و هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی

مؤلف:

سکینه رضوی

(دبیر آموزش و پرورش ناحیه ۲ زاهدان)

نشر راهمدین

Rahmedin Publication

سرشناسه : رضوی، سکینه، ۱۳۴۹-
 عنوان و نام : ارتباط خودکارآمدی و هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی
 پدیدآور :
 مشخصات نشر : تهران : راشدین، ۱۳۹۴.
 مشخصات : ۱۴۴ص.
 ظاهری
 شابک : 978-600-361-130-6
 وضعیت فهرست : فبیای مختصر
 نویسی
 یادداشت : فهرست نویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل
 دسترسی است
 یادداشت : کتابنامه
 شماره کتابشناسی : ۳۷۹۱۱۹۵
 ملی

انتشارات راشدین	■
عنوان کتاب:	■ ارتباط خودکارآمدی و هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی
مؤلف:	■ سکینه رضوی
ویراستار علمی:	■ علی حیدری نیا
نظارت کیفی:	■ راهب عارفی
نظارت فنی:	■ محمد معین عارفی
صفحه آرا و طراح جلد:	■ افسانه حسن بیگی
چاپ و صحافی:	■ دی تاپ
نوبت چاپ:	■ اول-۱۳۹۴
شمارگان:	■ ۱۰۰۰
شابک:	■ ۹۷۸-۶۰۰-۳۶۱-۱۲۱-۴
قیمت:	■ ۸۰۰۰۰ ریال
نشانی:	■ میدان انقلاب - کارگر جنوبی - کوچه گشتاسب - پلاک ۴ واحد ۶
تلفن / نمابر:	■ ۶۶۴۹۲۶۹۴ - ۶۶۴۰۸۲۲۴
پایگاه اینترنتی:	■ www.rashedin.info
پست الکترونیک:	■ Email: rashed1829@yahoo.Com

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست مطالب

۷.....	سخنی درباره این پژوهش
۹.....	پیش درآمد
۲۵.....	فصل اول: ادبیات و پیشینه تحقیق
۲۵.....	۱-۱- بخش اول: پیشینه و مبانی نظری خود کارآمدی
۲۶.....	۲-۱- منابع انتظارات خود کارآمدی
۲۹.....	۳-۱- مقایسه خود کارآمدی و خود پنداره
۳۲.....	۴-۱- تأثیر انگیزش بر خود کارآمدی
۳۳.....	۵-۱- تأثیر انتخاب تکلیف و تلاش بر خود کارآمدی
۳۴.....	۶-۱- متغیرهای دخالت کننده در تکلیف
۳۷.....	۷-۱- نشانه های خود کارآمدی
۳۸.....	۸-۱- فرایندهای کارآمدی فعال شده
۳۸.....	۱-۸-۱- فرایندهای شناختی
۳۹.....	۲-۸-۱- فرایندهای ایجاد انگیزه
۴۰.....	۳-۸-۱- فرایندهای عاطفی و هیجانی
۴۰.....	۴-۸-۱- فرایند انتخاب
۴۱.....	۹-۱- بخش دوم: پیشینه و مبانی نظری هوش هیجانی
۴۱.....	۱-۹-۱- هوش هیجانی
۴۲.....	۲-۹-۱- هوش چیست
۴۳.....	۳-۹-۱- تعریف تربیتی هوش
۴۳.....	۴-۹-۱- تعریف تحلیلی هوش
۴۴.....	۵-۹-۱- تعریف کاربردی هوش
۴۵.....	۱۰-۱- تاریخچه ظهور و پیدایش هوش هیجانی
۴۹.....	۱۱-۱- هوشبهر و هوش هیجانی
۵۱.....	۱۲-۱- مقایسه هوش هیجانی و هوش شناختی
۵۲.....	۱۳-۱- هوش هیجانی و یادگیری

- ۱۴-۱- عوامل اثر گذار بر هوش هیجانی و توانایی یادگیری ۵۳
- ۱۵-۱- عوامل مؤثر عاطفی بر فرایند یادگیری ۵۳
- ۱۶-۱- جمع بندی ۵۵
- ۱۷-۱- مدل های هوش هیجانی و دیدگاه های مختلف مربوط به هوش هیجانی ۵۶
- ۱-۱۷-۱- رویکرد توانایی ۵۶
- ۲-۱۷-۱- مدل هوش مایر و سالووی (۱۹۹۹-۱۹۹۰) ۵۷
- ۳-۱۷-۱- رویکرد مختلط ۶۱
- ۴-۱۷-۱- مدل هوش هیجانی گلمن (۱۹۹۵، ۲۰۰۱) ۶۱
- ۵-۱۷-۱- مؤلفه های هوش هیجانی از دیدگاه گلمن ۶۴
- ۶-۱۷-۱- مدل هوش هیجانی بار-آن (۲۰۰۰) ۶۶
- ۱۸-۱- مفاهیم اساسی هوش هیجانی از نظر بار-آن ۷۰
- ۱-۱۸-۱- مهارت های درون فردی ۷۰
- ۲-۱۸-۱- مهارت های میان فردی: ۷۲
- ۳-۱۸-۱- توان سازگاری ۷۳
- ۴-۱۸-۱- مدیریت استرس ۷۵
- ۵-۱۸-۱- خلاق و خوی عمومی^۱ ۷۵
- ۱۹-۱- توسعه هوش هیجانی ۷۶
- ۱-۱۹-۱- عوامل اصلی توسعه هوش هیجانی ۷۷
- ۲۰-۱- پیشرفت تحصیلی ۸۰
- ۱-۲۰-۱- عوامل زمینه ساز پیشرفت تحصیلی ۸۲
- ۲۱-۱- مروری بر پژوهش های انجام شده در مورد خودکارآمدی ۸۴
- ۱-۲۱-۱- پژوهش های مرتبط در داخل کشور ۸۴
- ۲-۲۱-۱- پژوهش های مرتبط در خارج از کشور ۸۶
- ۲۲-۱- مروری بر پژوهش های انجام شده در مورد هوش هیجانی ۸۹
- ۱-۲۲-۱- پژوهش های مرتبط در داخل کشور ۸۹
- ۲-۲۲-۱- پژوهش های مرتبط در خارج از کشور ۹۰

فصل دوم: روش تحقیق.....	۹۳
۱-۲- روش تحقیق.....	۹۳
۲-۲- نمونه آماری.....	۹۴
۳-۲- بر آورد حجم نمونه.....	۹۴
۴-۲- روش نمونه گیری.....	۹۴
۵-۲- طرح پژوهش.....	۹۵
۷-۲- ابزار جمع آوری داده ها.....	۹۵
۶-۲- تکنیک های آماری مورد استفاده در این پژوهش.....	۹۹
فصل سوم: تجزیه و تحلیل داده ها.....	۱۰۱
۱-۳- اطلاعات توصیفی (آمار توصیفی).....	۱۰۱
۳-۳- تجزیه و تحلیل فرضیه های پژوهش.....	۱۱۰
فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات.....	۱۲۵
مراجع.....	۱۳۷

سخنی درباره این پژوهش

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین خودکارآمدی و هوش هیجانی با موفقیت تحصیلی دانش آموزان دختر شاهد و ایشارگرمقطع متوسطه شهر زاهدان انجام شده است. روش تحقیق با توجه به ماهیت پژوهش توصیفی و از نوع همبستگی است. نمونه مورد مطالعه ۲۱۵ نفر از دانش آموزان شاهد و ایشارگر (فرزندان شهداء، جانبازان و آزادگان) متوسطه که به صورت پراکنده در سطح دبیرستان های شهر زاهدان در سال تحصیلی (۸۸-۸۹) مشغول به تحصیل بودند و به صورت سرشماری برای مطالعه انتخاب شدند. از تعداد مذکور ۱۸۷ نفر به پرسشنامه ها پاسخ دادند. ابزارجمع آوری اطلاعات، پرسشنامه خودکارآمدی عمومی شوارتز و پرسشنامه هوش هیجانی بار- آن می باشد. برای تجزیه و تحلیل داده ها از ضریب همبستگی به منظور مشخص کردن رابطه متغیرهای مورد نظر با موفقیت تحصیلی و از آزمون t مستقل و تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون تعقیبی توکی برای تعیین تفاوت متغیرها با عوامل دموگرافیکی مانند وضعیت ایشارگری، پایه تحصیلی، شغل و تحصیلات پدر و شغل و تحصیلات مادر و نیز از معدل سال و ترم قبل و سطح معدل به عنوان شاخص پیشرفت تحصیلی استفاده شده است. در نتایج به دست آمده مشاهده گردید که بین خودکارآمدی و مؤلفه های هوش هیجانی رابطه معناداری وجود دارد ($p \leq 0/01$). هم چنین بین مؤلفه ی مهارت های درون فردی با موفقیت تحصیلی و نیز بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی رابطه معناداری وجود داشت ($p \leq 0/05$). در تحلیل واریانس یک طرفه و آزمون t تفاوت معناداری بین نمره خودکارآمدی و هوش هیجانی برحسب وضعیت ایشارگری به دست نیامد، اما بین نمره خودکارآمدی بر حسب پایه تحصیلی تفاوت معناداری به دست آمد. هم چنین بین نمره خودکارآمدی و هوش هیجانی با مشخصات دموگرافیکی تفاوت معنادار مشاهده نشد.

پیش درآمد

امروزه علم، به قدرت و نفوذ هیجانات در حیات ذهنی انسان پی برده است. و در حال کشف و تبیین جایگاه هیجانات و احساسات در فعالیت ها، رفتارها و حرکات انسانی می باشد. در حوزه مطالعات هوش، سیر مطالعات از هوش منطقی که بر پایه شناخت استوار است به سمت هوش هیجانی حرکت کرده است. هوش هیجانی موضوعی است که سعی در تشریح و تفسیر جایگاه هیجانات و احساسات در توانمندی های انسانی دارد (عزیزی، ۱۳۸۷).

هوش هیجانی ارتباط تنگاتنگی با موفقیت های سازمانی و تحصیلی دارد. افراد با هوش هیجانی بالا، کمتر دچار افسردگی می شوند و از لحاظ جسمی سالم تر و امکان جذب و به کارگیری آنان در سازمان ها بیشتر است و از لحاظ مهارت های برقراری ارتباط در شرایط بهتری قرار دارند (آقایار و شریفی درآمدی، ۱۳۸۶).

خودکارآمدی شامل باورهای ما در مورد توان سازماندهی و اجرای مؤثر تکالیف در حیطه مشخصی است که به هدف های خاص می انجامد. این که معیارهای رفتار درست برآورده کرده باشیم، احساس کارآیی شخصی ما را معین می کند در نظریه بندورا، منظور از خودکارآمدی، احساس های شایستگی، کنایت و قابلیت در کنار آمدن با زندگی است. افرادی که کارآیی شخصی کمی دارند احساس می کنند که در عمل کنترل بر رویدادهای زندگی ندارند، درمانده و ناتوانند. هنگامی که آن ها با موانع روبرو می شوند، اگر تلاش های اولیه آن ها در برخورد با مشکلات بی نتیجه بوده باشد سریعاً قطع امید می کنند.

خودکارآمدی پایین می تواند انگیزش را نابود سازد، آرزوها را کم کند، با ناتوانایی های شناختی تداخل نماید و تأثیر نامطلوبی بر سلامتی جسمانی و روحی بگذارد.

از آنجایی که مدرسه به عنوان بزرگترین سازمان انسانی که هدف اصلی آن پرورش و تربیت انسان ها در ابعاد جسمی و روحی می باشد انتظار می رود که بتواند انسان های سالمی تربیت کند. در این پژوهش، محقق برآن است که رابطه خودکارآمدی و هوش هیجانی را به عنوان متغیر های مؤثر بر پیشرفت تحصیلی مورد بررسی قرار دهد.

هوش هیجانی،^۱ هوش شناختی شناور است و ریشه خود را از مفهوم هوش اجتماعی می گیرد که اولین بار توسط ثراندایک^۲ در سال ۱۹۲۰ شناسایی شد. نخستین تعریف رسمی از هوش هیجانی را در سال ۱۹۹۰ سالوی و مایر^۳ بدین صورت منتشر کردند: "توانایی شناسایی هیجان های خود و دیگران و تمایز بین آن ها و استفاده از این اطلاعات برای هدایت تفکر و رفتار فرد".

هوش هیجانی به عنوان یکی از مؤلفه های تنظیم کننده در مسائل شناختی و نیز در طراحی بر نامه های سازگاری اجتماعی کودکان، نوجوانان و جوانان مورد توجه و استفاده بسیاری از روان شناسان، مشاوران، و علمای تعلیم و تربیت، متخصصان بهداشت و روان و سایر افرادی قرار گرفته است که به نحوی با دانش آموزان سروکار دارند (مایر کوپ^۴، ۲۰۰۰ به نقل از راهنما، ۱۳۸۸).

1- Emotional intelligence

2 - Edward L.Thorndike

3- Mayer&Salovey.

4- Mayee Coob

تاثیر هوش هیجانی بر سلامت حافظه و نیروی عقل، ادراک، معنا بخشی تجربه ها، داوری صحیح و تصمیم گیری های مناسب و رشد روانی - اجتماعی بسیار چشمگیر است. هم چنین مدرسه به عنوان جایگاه پرورش ابعاد شخصیت کودکان و نوجوانان در بعد شناختی و غیر شناختی، تأثیرهای فراوان و عمیق بر روند شکل گیری شخصیت و موفقیت های تحصیلی آنان دارد. مدارس در پرورش استعداد های هیجانی موفق اند که به ایجاد رابطه ای مناسب بین دانش آموزان و معلمان و سایر اعضای مدرسه کمک کنند، دانش آموزانی که دارای هوش هیجانی بالایی اند، رفتارهای انحرافی، گریز از مدرسه، ترک تحصیل، و اخراج از مدرسه در آن ها کمتر دیده می شود.

خودکارآمدی^۱ نیز از نظریه شناختی اجتماعی بندورا (۱۹۹۷) که به باورها یا قضاوت های فرد به توانایی خود در انجام وظایف و مسئولیت ها اشاره دارد. خودکارآمدی در یک بیان عینی قضاوت در باره ی یک شخص نیست، بلکه بیشتر داوری در مورد آنچه شخص فکر می کند انجام دهد، می باشد.

خودکارآمدی قویا به تلاش و پایداری مرتبط است (بندورا، ۱۹۸۶).

افرادی که باورهای خودکارآمدی بالایی دارند، احتمالاً در صورت داشتن مهارت های لازم در مواجهه با مشکل، تلاش خواهند کرد و بر انجام آن تکلیف اصرار می ورزند. علاوه بر مقدار تلاش، کیفیت، تلاش از نظر استفاده از راهبردهای پردازش عمیق تر و درگیری شناختی کلی یادگیری نیز قویاً با خودکارآمدی ارتباط دارد.

خلاصه این که ثابت شده است، خودکارآمدی یک میانجی مهم در همه ی انواع رفتارهای پیشرفت و نیز بسیاری دیگر از انواع رفتار است.

پیشرفت تحصیلی^۱، به عنوان متغیر وابسته، تحت تأثیر یک عامل نیست، بلکه عوامل متعددی نظیر استعداد تحصیلی (لاولرویجن^۲، ۱۹۹۷)، عوامل شناختی مانند هوش عمومی (گدرلا^۳، ۱۹۹۷)، خودکارآمدی تحصیلی (وانگ^۴، ۱۹۹۸)، راهبردهای خود تنظیمی (گربن^۵، ۱۹۹۶)، ساختار کلاس درس (مایا^۶، ۲۰۰۱) به نقل از عبدالملکی، ۱۳۸۵) انگیزش تحصیلی و توانایی یادگیرندگان، آموزش معلمان و انگیزش یادگیرندگان (کیت وکول، ۱۹۹۷ به نقل از راهنما، ۱۳۸۸)، بر روی آن تأثیر دارد.

واقعیت این است که این عوامل و متغیرها چنان در هم تنیده اند و با یکدیگر کنش متقابل دارند که تعیین نقش و سهم هریک به دشواری امکان پذیر است با وجود این، تحقیقات نشان می دهند که در بین این عوامل، عوامل آموزشی و فردی با ماهیت شناختی و اجتماعی، بیشترین تأثیر را بر پیشرفت تحصیلی دارند. خودکارآمدی عبارت است از «قضاوت افراد در مورد توانایی هایشان برای سازماندهی و اجرای یک سلسله کارها برای رسیدن به انواع تعیین شده عملکردها» (بندورا، ۱۹۸۶ ص ۳۹۱).

خودکارآمدی در یک بیان عینی قضاوت در باره یک شخص نیست بلکه بیشتر داوری در مورد آنچه شخص فکر می کند انجام دهد، می باشد و با توجه به این که باورهای افراد دنیای آنان را سامان می دهد و به تجربیاتشان معنا می بخشد، این که

-
- 1- Educational
 - 2- Lowlerviggen
 - 3- Gederla
 - 4- Wang
 - 5- Gerden
 - 6- Maya

چگونه این باورها می توانند دنیاهای روان شناختی مختلفی را در فرد ایجاد کنند و آن ها را در موقعیت های مشابه به تفکر احساس و عمل متفاوتی هدایت نماید موضوع بسیار مهمی است. افرادی که از خود کارآمدی کمتری برای انجام یک کار بر خوردارند، ممکن است از انجام آن خوداری کنند. دانش آموزان خود کارآمد به ویژه به هنگام مواجه با مشکلات، بیشتر از افرادی که به قابلیت های خود تردید دارند، از خود سخت کوشی و پشتکار نشان می دهند.

هوش هیجانی، نیز به عنوان یکی از مؤلفه های تنظیم کننده در مسائل شناختی و در طراحی برنامه های سازگاری هیجانی و اجتماعی کودکان، نوجوانان و جوانان مورد توجه و استفاده بسیاری از روان شناسان، مشاوران، علمای تعلیم و تربیت، محققان بهداشت روان و سایر افرادی قرار گرفته است که به نحوی با دانش آموزان سر و کار دارند. بسیاری از این متخصصان به این باور تأکید دارند، که بین متغیرهای هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی در دوره های مختلف سنی و در میان دختران و پسران ارتباط نزدیکی وجود دارد به گونه ای که با افزایش یا کاهش یک متغیر، تغییراتی در متغیرهای دیگر به وجود می آید (سالووی و همکاران، ۲۰۰۱). گلמן نیز بیان کرده اند، که هوش هیجانی، حتی بیشتر از هوش تحلیل گر، پیش بینی کننده موفقیت در مدرسه، کار و محیط خانواده است.

با توجه به اهمیت و نقش نیروهای کارآمد و توانمند در کشور و رسالت مهم مدارس در پرورش چنین نیروهایی که از اولویت های معقول یک جامعه است. انتظار جامعه از آموزش و پرورش این است که دانش آموختگانی برای جامعه

تربیت نمایند که دارای توانایی های کافی باشند. لذا هر آنچه بتواند بر توانمند ساختن دانش آموز و موفقیت وی تاثیر بگذارد از اهمیت برخوردار است.

مطالعات نشان می دهد در کسب توانمندی و به تبع آن نتایج تحصیلی عوامل مختلفی شامل سه مجموعه درون داد، عوامل مربوط به فرایندهای آموزشی و برنامه ریزی و عوامل برون داد تاثیر دارند. عوامل درون داد شامل کلیه خصوصیات روحی و روانی دانش آموز است. عوامل مختلفی چون انگیزش ها، هوش هیجانی، خود کارآمدی، اضطراب و... هر کدام بر موفقیت او تاثیر می گذارد.

با این توضیح مبرهن است که بررسی این عوامل چقدر می تواند مفید واقع شود و ما را در شرایطی قرار دهد که با دیدی بازتر و با اطلاع از عوامل و فاکتورهایی که در پیشرفت تحصیلی اثرگذارند، وضعیت تحصیلی قشرهای مختلف دانش آموزی و کشور را بهبود بخشیم.

توجه بر منویات و تأکیدات بسیار زیاد بنیان گذار جمهوری اسلامی ایران و مقام معظم رهبری و مسئولین دولت جمهوری اسلامی مبنی بر توجه خاص به این قشر از جامعه در جهت کاهش معضلات و مشکلات تحصیلی فرزندان آن ها که حقیقتاً بر دوش همه ما حق دارند چرا که آسایش و آرامش کنونی ما که مشغول زندگی، تحصیل و پژوهش هستیم مرهون از خود گذشتگی های و فداکاریهای کسانی است که جان خود را در طبق اخلاص نهادند. پس می طلبد پژوهشگران ما در این عرصه گام نهند و مشکلی هرچند اندک را از دوش یادگاران آن عزیزان فداکار بردارند.

این پژوهش به دلیل ضرورت و اهمیت شناخت خودکارآمدی و هوش هیجانی با عملکرد تحصیلی به عنوان متغیرهای موثر در بهبود کیفیت یادگیری دانش آموزان می تواند رهنمودهای اساسی، برای دانش آموزان، مشاوران، معلمان و والدین باشد.

لذا پژوهش حاضر با فرض این که رابطه بین خودکارآمدی و هوش هیجانی بر موفقیت تحصیلی دانش آموزان شاهد وجود دارد و امید است که نتایج این تحقیق مورد استفاده مسئولین دست اندر کار، معلمان و مشاوران محترم تعلیم و تربیت قرار گیرد.

بررسی رابطه خود کارآمدی و هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دختر شاهد و ایتارگر مقطع متوسطه شهر زاهدان.

۱- تعیین میزان خود کارآمدی دانش آموزان شاهد و ایتارگر متوسطه شهر زاهدان.

۲- تعیین میزان هوش هیجانی دانش آموزان شاهد و ایتارگر متوسطه شهر زاهدان.

۳- بررسی رابطه خودکارآمدی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شاهد و ایتارگر متوسطه شهر زاهدان.

۴- بررسی رابطه هر یک از مؤلفه های هوش هیجانی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شاهد و ایتارگر متوسطه شهر زاهدان.

فرضیه های تحقیق

فرضیه های اصلی

۱- بین خودکارآمدی و هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شاهد رابطه وجود دارد.

۲- بین مؤلفه های هوش هیجانی با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان شاهد رابطه وجود دارد.

۳- بین خودکارآمدی و موفقیت تحصیلی دانش آموزان شاهد رابطه وجود دارد.

فرضیه های فرعی

۱- بین هوش هیجانی و خودکارآمدی با وضعیت ایشارگری تفاوت معناداری

وجود دارد.

۲- بین هوش هیجانی و خودکارآمدی با پایه تحصیلی تفاوت وجود دارد.

۳- بین هوش هیجانی و خودکارآمدی با ویژگی های دموگرافیکی (شغل و

تحصیلات پدر، شغل و تحصیلات مادر) تفاوت وجود دارد

۴- بین خودکارآمدی و هوش هیجانی با معدل سال قبل و ترم قبل رابطه

معناداری وجود دارد.

۵- بین هوش هیجانی و خودکارآمدی با سطح معدل تفاوت وجود دارد.

۶- بین خرده مقیاس های هوش هیجانی با پایه های تحصیلی تفاوت وجود دارد.

متغیرهای تحقیق

در این پژوهش متغیرهای خود کارآمدی و هوش هیجانی به عنوان متغیر پیش

بین و متغیر پیشرفت تحصیلی به عنوان متغیر ملاک در نظر گرفته شده است.

تعریف واژه ها، مفاهیم و متغیرها

خودکارآمدی^۱

الف- تعریف نظری: عبارت است از قضاوت افراد در مورد توانایی هایشان برای

سازماندهی و اجرای یک سلسله کارها برای رسیدن به انواع تعیین شده

عملکردها (بندورا، ۱۹۸۶).

1- self-efficacy

ب- تعریف عملیاتی: خودکارآمدی در این تحقیق عبارت است از نمره ای که فرد در پرسشنامه شوارتز کسب می کند.

هوش هیجانی^۱

الف - تعریف نظری: هوش هیجانی نوعی هوش غیر شناختی است که شامل مجموعه ای از توانایی ها و مهارت های هیجانی و اجتماعی می شود و این مهارت ها توانایی و موفقیت فرد را در مقابله با فشارها و اقتضاهای محیطی افزایش می دهد (بار-آن، ۱۹۹۹).

- توانایی شناسایی هیجان های خود و دیگران و تمایز بین آن ها و استفاده از این اطلاعات برای هدایت تفکر و رفتار فرد (مایر و سالوی، ۱۹۹۰).

ب- تعریف عملیاتی: هوش هیجانی در این تحقیق عبارت است از نمره ای که فرد در پرسشنامه بار-آن کسب می کند.

خودآگاهی هیجانی^۲

الف- تعریف نظری: توانایی آگاه بودن و فهم احساس خود.

ب- در این پژوهش منظور از خودآگاهی هیجانی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن از سؤالات (۱-۲۱-۳۶-۵۱-۶۶-۸۱) کسب می کند.

خود ابرازی^۳

الف- تعریف نظری: توانایی ابراز احساسات، باورها، افکار صریح و مهارت های سازنده و بر حق خود.

1- Emotional Quotient

2- Emotinal Self-Awareness (ES)

3- Assertiveness (AS)

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از خود ابرازی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۱۵-۳۰-۴۵-۶۰-۷۵-۹۰) کسب می کند.

عزت نفس^۱

الف- تعریف نظری: توانایی آگاه بودن از ادراک، پذیرش و احترام به خود.
ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از عزت نفس نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۱۰-۲۵-۴۰-۵۵-۷۰-۸۵) کسب می کند.

خود شکوفایی^۲

الف- تعریف نظری: توانایی درک ظرفیت های بالقوه و انجام چیزی که می توان انجام داد، تلاش برای انجام دادن و لذت بردن.
ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از خود شکوفایی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۵-۲۰-۳۵-۵۰-۶۵-۸۰) کسب می کند.

استقلال^۳

الف- تعریف نظری: توانایی هدایت افکار و اعمال خود و آزاد بودن از تمایلات هیجانی.

1- Self-Regard (SR)

2- Self-Actualization (SA)

3- Independence (IN)

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از استقلال نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۳-۱۸-۳۳-۴۸-۶۳-۷۸) کسب می کند.

همدلی^۱

الف-تعریف نظری: توانایی آگاه بودن و درک احساس دیگران و ارزش دادن به آن.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از همدلی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۱۴-۲۹-۴۴-۵۹-۷۴-۸۹) کسب می کند.

مسئولیت پذیری اجتماعی^۲

الف-تعریف نظری: توانایی بروز خود به عنوان یک عضو دارای حس همکاری، مؤثر و سازنده در گروه.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از مسئولیت پذیری اجتماعی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۱۳-۲۸-۴۳-۵۸-۷۳-۸۸) کسب می کند.

روابط بین فردی^۳

الف- تعریف نظری: توانایی ایجاد و حفظ روابط رضایت بخش متقابل که بوسیله نزدیکی عاطفی، صمیمیت، محبت کردن و محبت گرفتن توصیف می شود.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از روابط بین فردی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۸-۲۳-۳۸-۵۳-۶۸-۸۳) کسب می کند.

1- Empathy (EM)

2- Social Responsibility (RE)

3- Interpersonal Relationship (IR)

واقع گرایی^۱

الف تعریف نظری: توانایی سنجش هماهنگی، بین چیزی که به طور هیجانی تجربه شده و چیزی که به طور واقعی وجود دارد.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از واقع گرایی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۷-۲۲-۳۷-۵۲-۶۷-۸۲) کسب می کند.

انعطاف پذیری^۲

الف- تعریف نظری: توانایی سازگار بودن افکار و رفتار با تغییرات محیط و موقعیت ها.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از انعطاف پذیری نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۱۲-۲۷-۴۲-۵۷-۷۲-۸۷) کسب می کند.

حل مسأله^۳

الف تعریف نظری: توانایی تشخیص و تعریف مشکلات، به همان خوبی خلق کردن و تحقق بخشیدن راه حل های مؤثر و بالقوه.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از حل مسأله نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۱-۱۶-۳۱-۴۶-۶۱-۷۶) کسب می کند

1- Reality Testing (RT)

2- Flexibility (FL)

3- Problem Solving (PS)

تحمل فشار روانی^۱

الف- تعریف نظری: توانایی مقاومت کردن در برابر رویدادها، موقعیت های فشار آور و هیجانات قوی، بدون جا زدن و یا رویا رویی فعال و مثبت با فشار.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از تحمل فشار روانی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۴-۱۹-۳۴-۴۹-۶۴-۷۹) کسب می کند.

کنترل تکانش^۲

الف تعریف نظری: توانایی مقاومت در برابر یک تکانش، سابق یا فعالیت های آزمایشی و یا کاهش آن ها، هم چنین توانایی کنترل هیجانات خود.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از کنترل تکانش نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۱۱-۲۶-۴۱-۵۶-۷۱-۸۶) کسب می کند.

خوش بینی^۳

الف- تعریف نظری: توانایی زیرکانه نگاه کردن به زندگی و تقویت نگرش های مثبت، حتی در صورت بروز بد بختی و احساسات منفی.

ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از خوش بینی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۹-۲۴-۳۹-۵۴-۶۹-۸۴) کسب میکند.

1- Stress Tolerance(ST)

2- Impluse Control(IC)

3- Optimism (OP)

شادمانی^۱

- الف- تعریف نظری: توانایی احساس خوشبختی کردن با زندگی خود، لذت بردن از خود و دیگران، داشتن احساسات مثبت، صریح، مفرح و شوخ.
- ب- تعریف عملیاتی: در این پژوهش منظور از شادمانی نمره ای است که فرد در پرسشنامه هوش هیجانی بار-آن سؤالات (۲-۱۷-۳۲-۴۷-۶۲-۷۷) کسب می کند.

پیشرفت تحصیلی

- الف- تعریف نظری: سنجش عملکرد یادگیرندگان و مقایسه نتایج حاصل با هدفهای آموزشی از پیش تعیین شده به منظور تصمیم گیری در باره این که آیا فعالیت های آموزشی معلمان و کوشش های یادگیری دانش آموزان موفقیت آمیز بوده اند و به چه میزان؟ (سیف، ۱۳۸۶، ص ۶۱۲).
- ب- تعریف عملیاتی: منظور از پیشرفت تحصیلی در این پژوهش میانگین معدل سال قبل، ترم قبل و سطح معدل می باشد.

قلمرو تحقیق

قلمرو موضوعی تحقیق

موضوع این تحقیق در حیطه روان شناسی تربیتی می باشد. در این پژوهش نمره کلی هوش هیجانی و نمرات تفکیک شده مربوط به مؤلفه های آن، نمره کلی خود کارآمدی، میانگین نمره هوش هیجانی و خودکارآمدی با وضعیت ایثارگری، معدل با خودکارآمدی و هوش هیجانی و وضعیت ایثارگری در نظر گرفته شده است.

خود کارآمدی و هوش هیجانی از مفاهیم روان شناختی هستند که به حوزه کار آموزش و پرورش و سایر سازمان های آموزشی وارد شده است.

قلمرو مکانی تحقیق

این تحقیق در دبیرستان های دخترانه شهر زاهدان انجام گرفته است.

قلمرو زمانی تحقیق

محدوده زمانی تحقیق از دی ماه ۱۳۸۸ تا تیر ۱۳۸۹ بوده است. پس از تکمیل طرح تحقیق با بهره گیری از منابع مورد نیاز، بخش ادبیات و پیشینه تحقیق تدوین و سپس نسبت به تکثیر و توزیع پرسشنامه و جمع آوری آن اقدام شد و پس از جمع آوری اطلاعات، مراحل بررسی و تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده با استفاده از برنامه نرم افزار آماری spss و تکنیکهای مختلف آماری، طبقه بندی اطلاعات انجام گرفت و پس از تأیید نهایی استاد راهنما و مشاور نسبت به چاپ و تکثیر اقدام شد.